УДК 340
Шеремет В.Л.
студ. гр. Ю-114м НУ «Запорізька політехніка»

НОВЕЛИ У КОДЕКСІ СУДДІВСЬКОЇ ЕТИКИ

18 березня 2024 р. рішенням З'їзду суддів України було прийнято нову редакцію Кодексу суддівської етики (далі Кодекс). Суддя Верховного Суду України Є. Краснов, виступаючи на XII Міжнародному судово правовому форумі підкреслив необхідність оновлення положень Кодексу суддівської етики, яка «зумовлена як змінами у законодавстві, так і швидким розвитком демократичних процесів у суспільстві й усвідомленням того, що етика суддів перебуває під ретельною увагою громадськості. Кодекс – це спільний продукт, створений суддями і для суддів» [1].

Доказом того, що судова система прагне йти в ногу с сучасним світом стала ст. 16 Кодексу, яка зазначає: «Використання суддею технологій штучного інтелекту є допустимим, якщо це не впливає на незалежність та неупередженість судді, не стосується оцінки доказів і процесу ухвалення рішень та не порушує вимог законодавства» [2]. Дозвіл суддям використовувати штучний інтелект у своїй професійній діяльності є досить сучасним та навіть ризикованим – не дивлячись на певні зазначені обмеження. Час покаже – чи не додасть це зайвих проблем та порушень в практичній діяльності суддів.

Певних змін зазнала в новій редакції Кодексу ст. 13, присвячена суддям які займають адміністративні посади в судах : «Суддя, який виконує адміністративні повноваження, повинен поважати незалежність і неупередженість суду в цілому та кожного судді; не має вдаватися до дій чи вчинків, які можуть бути загрозою суддівської незалежності, безсторонності та рівності» [2].

Ст. 9 Кодексу більш конкретизувала види дискримінації, які неприпустимі під час здійснення правосуддя: «Суддя повинен поважати людську гідність, яка є джерелом усіх прав і свобод людини та їх основою. Суддя під час здійснення правосуддя повинен не допускати дискримінації за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, гендерної ідентичності, сексуальної орієнтації, етнічного та соціального походження, майнового стану, стану здоров'я, місця проживання, мовних та інших ознак і не дозволяти цього іншим» [2].

В новій редакції Кодексу ст. 21 стала більш розширеною порівняно з попередніми редакціями, більш сучасною: «Участь судді у соціальних мережах, інтернет-форумах та застосування ним інших форм спілкування в мережі «Інтернет» є допустимою. Користування суддею соціальними мережами має бути стриманим, поміркованим та обережним. Суддя може розміщувати, коментувати лише ту інформацію, використання якої не завдає шкоди авторитету судді та судової влади» [2]. Але знову ж таки, дещо суб'єктивно подається формулювання щодо стриманого, обережного та поміркованого користування, адже кожна людина має свої уявні межі дозволеного в віртуальному спілкуванні і важко визначити де саме та критична точка, де потрібно зупинитися. І судді не є виключенням, адже багато з них активні користувачі соціальних мереж і обмежувати їх право на той чи інший допис неможна, оскільки суддя це перш за все людина. Але з іншого боку – це людина, яка одягнувши судівську мантію свідомо та добровільно взяла на себе більш істотні обмеження, пов'язані з дотримання етичних норм не тільки під час здійснення правосуддя, а й позасудовій поведінці.

Як відомо, етичні стандарти судді містяться у багатьох документах як міжнародного, так і національного рівня, що мають різну юридичну силу.

Вони формують систему приписів, правил, обов'язків, обмежень, пересторог, заборон, що дозволяють будь-якій особі уяснити, яка модель поведінки є належною, а яка ні. Недаремно, в одному з ключових для суддівської етики документів – Бангалорських принципах поведінки суддів, зазначається, що вони (принципи) адресовані суддям для використання як інструкції, а також судовим органам для використання як базових принципів регламентації поведінки суддів. Крім того, вони покликані сприяти кращому розумінню та підтримці здійснення правосуддя з боку представників виконавчої та законодавчої влади, адвокатів та суспільства в цілому [3, с.121].

Хочеться завершити, цитатою Ганс Петтер Ґравера: «Етична практика – це не етичні правила. Чи можуть правила належної практики чи етичні правила суддівської поведінки створити хороших суддів? Я думаю, що ні. Чеснота вимагає дотримання правил суспільства, але дотримання правил саме по собі не є чеснотою. Ми вимагаємо від судді більшого, ніж дотримання етичних правил або правил належної суддівської поведінки, незалежно від того, випливають вони із законодавства чи прийняті судовими радами або іншими органами» [4, с. 285].

Отже, є сподівання що оновлений Кодекс суддівської етики буде не лише інструкцією, яка регулює поведінку судді, а дійсно стане справжнім інструментом дисциплінування, відповідальності та відповідності цій високій посаді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Краснов Є. Шляхи удосконалення Кодексу суддівської етики. XII Міжнародний судово правовий форум. 14 червня 2024. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/14_06_2024_Iehor_Krasnov_Shliakhy_udoskonalennia_Kodeksu_suddivskoi_etyky.pdf (дата звернення: 05.04.2025).

2. Кодекс суддівської етики. Документ n0001415-13. Редакція від 18.09.2024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13#Text (дата звернення: 05.04.2025).

3. Хотинська-Нор О. З., Снідевич О. С. Суддівська етика як складова професійної етики члена вищої ради правосуддя. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО. 2023.Випуск 75: частина 3. С. 118-122.

4. Ґравер Ганс Петтер. Герої в суддівській мантії: добросовісне (чесне) суддівство в умовах аморальних законів. Київ: Вид-во ТОВ «Компанія ВАІТЕ», 2020. 326 с.